

FUNDUSZ SPÓJNOŚCI

Ustanowiony w 1994 r. Fundusz Spójności udostępnia środki na projekty z zakresu ochrony środowiska oraz na projekty w ramach sieci transeuropejskich w tych państwach członkowskich, których dochód narodowy brutto na mieszkańca jest niższy niż 90 % średniej unijnej.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuł 177 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) (w szczególności jego akapit drugi)

CELE

Fundusz Spójności został ustanowiony w celu zwiększenia gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności Unii Europejskiej w trosce o sprzyjanie zrównoważonemu rozwojowi. W okresie programowania 2014-2020 z funduszu są wspierane:

- inwestycje na rzecz środowiska, włączając w to dziedziny związane ze zrównoważonym rozwojem i energią przynoszące korzyści środowisku,
- sieci transeuropejskie w obszarze infrastruktury transportowej (TEN-T),
- pomoc techniczna.

W kontekście projektów służących osiągnięciu unijnych celów z zakresu ochrony środowiska Fundusz Spójności może także udzielać wsparcia w dziedzinach związanych ze zrównoważonym rozwojem, np. w dziedzinie efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii oraz – w sektorze transportu poza sieciami transeuropejskimi – w dziedzinie transportu kolejowego, śródlądowego i morskiego, intermodalnych systemów transportowych i ich interoperacyjności, zarządzania ruchem drogowym, morskim i lotniczym, ekologicznego transportu miejskiego i publicznych środków transportu.

Od 2014 r. z Funduszu Spójności dysponującego kwotą 11,3 mld EUR wspierane są projekty z zakresu infrastruktury transportowej posiadające europejską wartość dodaną w ramach nowego instrumentu „Łącząc Europę”^[1].

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1316/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające instrument „Łącząc Europę”, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 913/2010 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 680/2007 i (WE) nr 67/2010.

KWALIFIKUJĄCE SIĘ KRAJE

Fundusz Spójności przeznaczony jest dla państw członkowskich, których dochód narodowy brutto (DNB) na mieszkańca jest niższy niż 90 % średniej unijnej. W obecnym okresie programowania 2014-2020 z Funduszu Spójności korzysta 15 państw członkowskich: Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Estonia, Grecja, Litwa, Łotwa, Malta, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry.

BUDŻET I ZASADY FINANSOWANIA

W okresie programowania 2014-2020 Unia Europejska przeznaczy na Fundusz Spójności ok. 63,4 mld EUR (wyłączając środki przeniesione na potrzeby instrumentu „Łącząc Europę”), a poziom finansowania projektu z Funduszu Spójności może sięgnąć 85 % jego kosztu.

Przydział środków z Funduszu Spójności na lata
2014-2020 według państwa członkowskiego

Państwo członkowskie	Budżet (w mln EUR)
Bułgaria	2 278,3
Czechy	6 258,9
Estonia	1 073,3
Grecja	3 240,5
Chorwacja	2 559,5
Cypr	288,9*
Łotwa	1 349,4
Litwa	2 048,9
Węgry	6 025,4
Malta	217,7
Polska	23 207,9
Portugalia	2 861,7
Rumunia	6 934,9
Słowenia	895,3
Słowacja	4 168,2
Ogółem	63 390

Włącznie z dodatkową kwotą 19,4 mln EUR przydzieloną Cypru w wyniku przeglądu kwalifikowalności w ramach Funduszu Spójności na lata 2017-2020

Źródło: Portal Otwartych Danych, Komisja Europejska – europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, kwiecień 2017 r.

WNIOSEK DOTYCZĄCY POLITYKI SPÓJNOŚCI UE PO ROKU 2020

W maju 2018 r. Komisja opublikowała wnioski dotyczące rozporządzeń w sprawie polityki spójności UE po roku 2020. Wśród nich jest rozporządzenie w sprawie

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Funduszu Spójności. Z Funduszu Spójności będą nadal wspierane projekty w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia”.

W tym wniosku utrzymano koncentrację tematyczną. Fundusz Spójności będzie wspierał dwa cele szczegółowe: bardziej ekologiczną, niskoemisyjną gospodarkę o obiegu zamkniętym (wariant strategiczny (WS) 2) oraz lepiej połączoną Europę (WS 3). Komisja zaproponowała wykaz działań, które nie będą mogły otrzymywać wsparcia z EFRR i Funduszu Spójności – dotyczy to m.in. bezpośredniego wsparcia na rzecz dużych przedsiębiorstw oraz infrastruktury portów lotniczych (poza regionami najbardziej oddalonymi) oraz niektórych rodzajów gospodarowania odpadami (np. składowania).

W okresie programowania 2021-2027 proponowany przydział na Fundusz Spójności wynosi 41,3 mld EUR, z czego wkład na rzecz instrumentu „Łącząc Europę” wyniósłby 10 mld EUR. Z Funduszu Spójności na okres po roku 2020 będą finansowane projekty realizowane w tych samych 15 państwach członkowskich co w okresie programowania 2014-2020.

Wniosek Komisji podlega zwykłej procedurze ustawodawczej, w ramach której Parlament decyduje na równi z Radą. Oznacza to, że do końca 2020 r. obie instytucje będą musiały dojść do porozumienia w sprawie przyszłych przepisów dotyczących Funduszu Spójności. W marcu 2019 r. Parlament zakończył pierwsze czytanie.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Rozporządzenie w sprawie Funduszu Spójności na lata 2014-2020 również podlegało zwykłej procedurze ustawodawczej i Parlament był w pełni uprawniony do przedstawienia poprawek. Parlament mógł dzięki temu sprawić, że zaproponowane przepisy stały się bardziej elastyczne i w większym stopniu odpowiadały potrzebom państw członkowskich. Zdołał on również poszerzyć zakres inwestycji ze środków Funduszu Spójności w taki sposób, by obejmował on inwestycje w efektywność energetyczną i korzystanie z odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza w sektorze mieszkaniowym.

Parlament poparł koncepcję wprowadzenia na potrzeby Funduszu Spójności wspólnych wskaźników, które ułatwią dokonywanie oceny jego wykorzystania. Parlament z powodzeniem domagał się, by – w odróżnieniu od wniosku Komisji – rozporządzenie obejmowało możliwość zmiany wykazu tych wskaźników w drodze aktów delegowanych, w przypadku gdy takie dostosowanie uznane zostanie za konieczne w celu zapewnienia skutecznej oceny postępów z realizacji.

W ramach śródkresowego przeglądu wieloletnich ram finansowych na lata 2014-2020, któremu towarzyszył pakiet wniosków ustawodawczych, nie wprowadzono żadnych istotnych zmian dotyczących Funduszu Spójności.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
04/2019

